

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

У статті досліджується проблема підготовки фахівців у ВНЗ та шляхи їх оптимізації.

Ключові слова: вища освіта, підготовка фахівців, професійна діяльність.

Актуальність. Сьогодні склалася така ситуація, коли молодому фахівцю в його професійній діяльності практично завжди приходится застосовувати знання не тільки за фахом, але й в інших галузях. Завтра ж від нього вимагатимуть постійного відновлення своєї кваліфікації, здобуття додаткових знань і навичок. Тому сьогодні так необхідне удосконалювання системи вищої освіти, одним з аспектів якого стає розширення контактів вузів з роботодавцями, яке в перспективі повинно привести і до застосування випереджальної підготовки фахівців з урахуванням прогнозованих тенденцій на ринку праці. Зауважимо, що в умовах його нестабільності, абітурієнти, студенти і випускники розраховують часто на допомогу вузу. Надалі ж, коли студенти зможуть мати знання і навички, які дозволять їм самостійно чи інакше, ніж за допомогою служби працевлаштування у вузах, знайти місце роботи, відповідне до набутої спеціальності, сприяння служби у вирішенні цієї проблеми повинно втратити свою актуальність і поступитися місцем плануванню кар'єри, завдяки якому студенти зможуть отримати, крім консультативної допомоги, додаткові навички для успішного працевлаштування у професійних досягнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим аспектом оптимізації вузівської підготовки в даний час є посилення практичної спрямованості навчання, необхідність випуску, насамперед, широкопрофільних фахівців, які володіють у той же час ґрунтовними вузькоспеціальними знаннями і навичками. Однак головним напрямком підготовки фахівців у вищій школі стає орієнтація не тільки на професійну, але й особистісну складову, що дозволить випускнику ВНЗ, відповідно до змін у сфері трудових відносин, в міру необхідності виявляти ініціативу, гнучкість, самоудосконалюватися та ін. При цьому особливого значення набуває загальнокультурна підготовка фахівця, формування гуманності особистості, як основи її всебічного розвитку, становлення її громадянської позиції, здатності до відповідальних дій, співробітництва з іншими людьми, що, нарешті, приведе до інтеграції суспільства. У такий спосіб, в основному, буде забезпечений високий адаптаційний потенціал випускників вузів.

Раніше вимоги до випускника ВНЗ в нашій країні регламентувалися державою, обличчя фахівця визначався лише державним стандартом. Формування ринку праці в сучасній Україні сприяло появі попиту на молодь, що закінчила вуз, скоріше не з боку держави, а в основному, інших роботодавців. Як результат, численні дослідники відзначають, що система вищої освіти, готуючи фахівців для ринку праці, повинна враховувати не тільки соціальне замовлення, але й орієнтуватися на конкретних замовників випускників, при цьому з огляду на потреби індивіда [2; 3, с.27-28]. Проблема для вузів і абітурієнтів, студентів і випускників полягає ще й у тому, що поки чітко не визначено соціальне замовлення. З іншого боку, воно буде час від часу уточнюватися в силу змін кон'юнктури ринку праці. ВЗО повинні враховувати постійно мінливі вимоги до фахівців у різних галузях діяльності, вносячи відпо-

відні корективи у зміст навчання, використовуючи нові технології вищої освіти, з огляду на міжнародний досвід підготовки фахівців вищої кваліфікації. Так, на Заході набула широкого застосування підготовка фахівців за допомогою навчання, побудованого відповідно до інтересів конкретних замовників – великих корпорацій. Подібна практика дістає розвиток і в нашій вищій школі. Вона має як переваги, так і недоліки (залежно від співвідношення такої ринково орієнтованої підготовки з інтересами і можливостями, у першу чергу, випускників вузів, але, що не менш важливо, і суспільства в цілому). Важливою складовою буде самоосвіта студентів, яка дозволить розширити чи поглибити набуті знання.

У той же час, істотним моментом навчання студентів на Заході є, як відзначають вітчизняні і західні вчені [4, с.50-53; 5], переважна її практична спрямованість. Зазначені особливості, на думку фахівців, не дуже сприяють успішній професійній адаптації і компетентності випускників. Таким чином, виходячи з існуючих у нашій країні умов і досвіду інших держав, немає підстав для повного застосування системи навчання, яка набула поширення за кордоном, можливо лише їх часткове чи адаптоване використання.

Усі ці фактори ведуть до зміни не тільки в процесах і механізмах сучасної вузівської підготовки, але і до розвитку перспективних її напрямків. Ринок праці України, зазнаючи певних змін, сприяє зміні вимог до фахівців, коректуванню вузами кваліфікаційних характеристик. Більшість вищих навчальних закладів у даний час працює над розробкою моделей сучасних спеціалістів, які відповідають, насамперед, державному стандарту. При цьому виникає нагальна потреба урахування запитів регіонального ринку праці і навіть окремих роботодавців, які є замовниками людських ресурсів. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій не завжди можна підготувати студента до виконання всіх професійних завдань на конкретному робочому місці.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у виявленні стані підготовки фахівців у вищих навчальних закладах та шляхи її оптимізації.

Результати роботи. Створення моделей фахівців повинно відбуватися у двох напрямках: 1) більш стандартизовані моделі, що припускають найбільшу орієнтацію на державні стандарти і лише невеликі доповнення, які виходять від регіональних структур – вузів, роботодавців; 2) найменш стандартизовані моделі, орієнтовані на потреби конкретних замовників фахівців, а також на підготовку фахівців для сфер, де зміни є однією з характеристик (комунікаційні технології, фінансова сфера та ін.).

Переважно ступінь підготовки майбутніх студентів, рівень їх загальної культури завдяки вибору вузу III чи IV рівня, накладає відбиток на елементи моделі фахівця, яка є орієнтиром у навчанні. Отже, вона повинна бути не однаковою, а динамічною у своїх змінах.

Для успішної підготовки майбутніх фахівців ВЗО не повинні обмежуватися створенням моделі випускника. Доцільною є і розробка моделей випускника певного курсу, що дозволить вносити корективи й у такий спосіб оптимізувати навчання, а також моделі викладача, оскільки удосконалювання особистості є необхідною умовою формування особистості сучасного фахівця.

Виділимо ключові моменти, які складають основу розробки моделі випускника ВНЗ:

- забезпечення якості підготовки (її відповідність тенденціям розвитку ринку праці, необхідність підготовки з нових спеціальностей, оволодіння сучасними технологіями та широким спектром додаткових знань);

- орієнтація на гуманістичну складову (прагнення гуманізувати індивідуалістичні, прагматичні настанови шляхом, як усебічного розвитку особистості, так і формування її соціальних якостей);
- взаємозв'язок фундаментальної спрямованості підготовки й орієнтації на професійну діяльність і тісний зв'язок із практикою;
- реалізація випереджальної підготовки (врахування прогнозованих перспектив розвитку країни);
- спрямованість на адаптивність (гнучкість реагування на попит).

Висновок

Завдяки зазначеним способам оптимізації навчання у вищій школі з'являється можливість такої підготовки фахівців, яка дозволить максимально зблизити цілі суспільства й особистості.

Список використаних джерел:

1. Белова Л. Интеллектуальный потенциал региона: опыт реализации / Белова Л // Новый коллегіум. – 2000. – № 5.
2. Астахова В.І. Проблеми подальшого розвитку освіти у великому освітянському регіоні (на матеріалах Харківщини) / В.І.Астахова, К.В.Астахова // Соціологія міста: Зб. наук. праць. – Дн-ськ, 2001.
3. Селинго Дж. Руководители сферы образования обсуждают качество подготовки учителей и потребности бизнеса / Дж.Селинго, Дж.Бэсинджер // Социология образования. – 2000. – № 1.
4. Субочки Дж. Альтернативы рыночному университету: новые модели предоставления знаний в рамках программ общественной деятельности / Дж.Субочки // Социология образования. – 2000. – № 7.
5. Герасіна Л. М. Вища школа: реформування в демократичному суспільстві / Л.М.Герасіна, А.Д.Ятченко. – Х.: Акта, 1998.
6. Яременко О. Л. Модель современного специалиста: опыт и перспективы/ О. Л.Яременко // Як нам упорядкувати нашу вищу школу: VIII Міжнар. студентська наук. конф. – Х.: НУА, 2001.

The article explores the problem of training in universities and ways of their optimization.

Key words: higher education, training, professional activities.

Отримано: 5.10.2010

УДК 612.84

Р. С. Бутов

РОЗВИТОК ОКА І ФОРМУВАННЯ ЗОРОВОГО СПРИЙНЯТТЯ ЯК ФАКТОР ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

У статті розкриваються основні принципи розвитку ока і формування зорового сприйняття у дітей, акцентується увага на причинах затримки формування зорової системи.

Ключові слова: око, гострота зору, бінокулярні функції, сітківка, зоровий нерв і передній зоровий шлях, зорова система.

Актуальність. Зір – наймогутніше джерело інформації про зовнішній світ. 80-90% інформації надходить в мозок через зоровий аналізатор і часткове або глибоке порушення його функцій викликає ряд відхилень у фізичному та